

ישיבת הכותל - ירושלים
שיחת הגאון הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א
לפרשת נצבים תשס"ה
ברכת שופרות - התכנית האלקית של הבריאה

זה המצב, אבל למי שמרגיש כך, אלול הוא כעין ימות המשיח. הוא מרגיש קרבת אלקים באלול, וכן בימים הקדושים הבאים אחריו, בראש השנה ביוה"כ ובסוכות. זה הרי מה שאנו רוצים בגאולה, להרגיש קרבת אלקים. אנו מבקשים שנה טובה ומתוקה. מה פירוש "מתוקה"? כמוכן, הכוונה היא גם לכך שלא תהיינה גזירות קשות, שלא יהיו פיגועים, לא תאונות ולא מחלות. אבל בעיקר הכוונה היא לכך שנהיה דבוקים בקב"ה ודבוקים בתורה. זוהי המתקנות האמיתית, להיות דבוק בתורה ובקב"ה, ש"חפזו ממתקים וכלו מחמדים" (שה"ש ה, טז). זוהי הגאולה שאנו מצפים לה. באיתכסיה היא קיימת כבר עכשיו באלול, אבל אנו מבקשים שכל השנה יהיה כך, לא רק באלול.

אי אפשר לשנות את התכנית הכללית של הבריאה

דברנו בשבועות הקודמים על ברכת "מלכויות" וברכת "זכרונות". הסברנו שבברכת "מלכויות" אנו מדברים על כך שהקב"ה הוא כל יכול, הוא מחליט הכל ועושה את הכל, והסברנו שב"זכרונות" אנו מדברים על כך שהקב"ה כביכול הגביל את עצמו להנהיג את עולמו רק לפי מה שמכתיב לו האדם על ידי מעשיו.

נשאר לנו לבאר היום את ענינה של ברכת שופרות. ברכת שופרות עוסקת מצד אחד בשופר של מתן תורה, ומצד שני בשופר של הגאולה העתידה - "כל יְשִׁבֵי תֵבֶל וְשֹׁכְנֵי אָרֶץ, פְּנֵשׂא נִס הָרִים תִּתְּאוּ וְכִתְּקֵעַ שׁוֹפֵר תִּשְׁמְעוּ" (ישעיהו יח, ג), "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור" וכו' (שם כז, ג), וכן עוד פסוקים, כפי שאומרים אנו בברכת "שופרות". ההתחלה של עם ישראל היא בשופר (באילו של יצחק, ובהתגלות ה' בהר סיני שהיתה בקול שופר), והסוף של עם ישראל במהרה בימינו גם הוא יהיה בשופר - קול שופרו של משיח. זוהי התחנה הסופית אליה אנו שואפים להגיע בעוה"ז. אחרי זה עוד יבוא העוה"ב, אבל בעוה"ז התחנה הסופית היא - משיח. ברכת שופרות רוצה אפוא לומר: אנו פועלים בתוך מסגרת מסוימת, שתחילתה מעמד הר סיני וסופה ימות המשיח, ומסומלת ע"י שני השופרות שהזכרנו. בתוך מסגרת זו יש בחירה לכל רשעי עולם

אלול - מעין ימות המשיח

התורה אומרת בפרשתנו: "והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה, הברכה והקללה אשר נתתי לפניך, וְהִשְׁבַּחְתָּ אֶל לִבְבְּךָ... וְשָׁבַתְּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ... ושב ה' אלקיך את שבותך וְרַחֲמֶיךָ" (דברים ל, א-ג). בפסוקים אלה מגלה לנו התורה, שבאחרית הימים, בזמן הגאולה האחרונה, יעשו ישראל תשובה. תשובה זו - מוכרח שתהיה. לא תתכן גאולה גשמית ללא תיקון המצב הרוחני. להיות "ככל הגוים בית יהודה" (יחזקאל כה, ח), אין זו גאולה. גאולה כזו פירושה שיהיה ח"ו חורבן נוסף אחריה. הרי ישבנו כבר בארץ ישראל, והיו לנו כבר בתי מקדש, וחטאינו גרמו לחורבן המקדש ולגלות. וא"כ, אם לא נתקן את חטאינו, למה שבגאולה העתידה יהיה אחרת? מוכרח אפוא שהגאולה תהיה כרוכה בתשובה. בלי זה לא תתכן גאולה. אמנם מצינו בגמרא מחלוקת, ר' אליעזר אומר אם ישראל עושים תשובה נגאלים ואם לאו אין נגאלים, ור' יהושע אומר שעל כל פנים נגאלים (סנה' צז, ב), אבל ברור שאין כוונת ר' יהושע לומר שלא צריך תשובה כלל. המחלוקת היא רק על סדר הדברים, האם מוכרח להיות שישראל יעשו תשובה לפני שתגיע הגאולה (לדעת ר"א), או שתתכן גם אפשרות שיגאלו ורק אחר כך יעשו תשובה (לדעת ר' יהושע); או (לפי גרסא אחרת בגמרא), המחלוקת היא האם מוכרח להיות שיתעוררו מעצמם לתשובה (לדעת ר"א), או שתתכן גם אפשרות שהקב"ה הוא שיעוררם לשוב, ע"י שיעמיד להם ח"ו מלך קשה כהמן (לר' יהושע). אבל שלא תהיה תשובה כלל, לא לפני הגאולה ולא לאחריה - זה לא יתכן. בסופו של חשבון, בין לר' אליעזר ובין לר' יהושע, מוכרח שתהיה תשובה עם הגאולה. כמו כן, גם הגאולה עצמה ודאי שתהיה, שהרי זהו אחד מעיקרי אמונתנו - להאמין בביאת המשיח.

אנו, היום, לא זכינו עדיין לגאולה. ובכל זאת, חודש אלול שאנו נמצאים בו, הוא במידה מסוימת מעין הגאולה העתידה. מדוע? מפני שאלול הוא זמן של "אני לדודי ודודי לי", שזהו המצב שיהיה בזמן הגאולה לאחר שיעשו תשובה. אלא שאז מצב זה יהיה באיתגליא, יתקיים אז "מלוך על כל העולם כולו בכבודך, וידע כל פעול כי אתה פעלתו". בינתיים לא

והמשפט שיעשה בהם! מה יש להם לרנן ולשבח על כך? הרינון יהיה על ד ק ד ו ק הדין, כשיראו עד כמה מדוקדק החשבון שעושה עמם הקב"ה, ועד כמה "משפטי ה' אמת צדקו יִחְדָּו" (תהלים יט, י), שאינו דומה דינו של גוי שרק צעק "יודע" ('יהודי' בגרמנית), לדינו של גוי שגם נתן סטירת לחי, ואפילו אם שניהם רק צעקו "יודע", אינו דומה מי שצעק מתוך שנאה לזהות למי שצעק רק מפני שחינכו אותו שכך צריך לצעוק כשרואים יהודי. גם הגויים יכירו את יופי המשפט, ואולי אף יותר מאיתנו, שכן רק הם יודעים את כל המחשבות הרעות שלהם עלינו שאנו איננו יודעים. ניש שפירשו שזהו הפשט בפסוק: "הללו את ה' כל גוים שבחוהו כל הַאֲמִים, כִּי גָבַר עֲלֵינוּ חֲסֵדוֹ" (תהלים קיז, א-ב). אם גבר עלינו חסדו, למה צריכים הגוים להלל על כך? - מפני שרק הם יודעים עד כמה הם חשבו להרע לנו, ועד כמה גדול חסדו של הקב"ה שהצילנו מידיים]. כשיראו את יופי ויושר המשפט, גם הם יצטרכו לשבח. אז נראה את גודל המשפט של הרשעים, ונראה את גודל השכר של המעשים הטובים, שהקב"ה יתן שכר על כל דיבור טוב, על כל מחשבה טובה, את הכל יביא הקב"ה בחשבון.

זהו קידוש השם הגדול שיהיה לעתיד לבוא, שיראו שכל הנהגת העולם מתחילתו ועד סופו היתה בחשבון. יכירו את החסד הגדול של הבורא, שברא אותנו כדי להטיב לנו בעוה"ז ובעוה"ב, וכל דבר ודבר שנעשה עמנו הוא רק לטובה. בעולם שלנו כפי שהוא עכשיו, איננו מסוגלים להבחין בזה כל כך. אבל לעתיד לבוא נבין זאת למפרע בבירור. בעולם הזה, גם מי שמאמין ויודע שכל הדינים שה' עושה בעולם, כל המרירות וכל המחלות, אינם נעשים אלא לטובה, אסור לו לברך על הצרות 'הטוב והמטיב'. רק בעוה"ב, כשיהיה ה' אחד ושמו אחד, אז נראה ונרגיש בבירור שהכל הוא 'הטוב והמטיב', וכך גם נברך (פסחים נ, א). בתפילה שהחזן אומר (אצל בני אשכנז) לפני מוסף של ראש השנה ויוה"כ מבקשים: "וכל צרות עמך ישראל הפוך לששון ולשמחה". אין מבקשים שבמקום הצרות יהיו ששון ושמחה, אלא שהצרות עצמן יהפכו לששון ולשמחה, שנכיר למפרע את הטובה שיש בהן.

הפסוק אומר: "בשוב ה' את שיבת ציון היינו פְּחֻלָּמִים" (תהלים קכו, א). למה "היינו" ולא "נהיה"? הרי מדובר כאן על העתיד! אפשר לפרש שהכוונה היא אכן לעתיד, כדרך הכתוב שנוקט לפעמים לשון עבר על העתיד. גם בגמרא נראה ש"היינו כחולמים" מתייחס לזמן הגלות, לא לזמן הגאולה (תענית כג, א). אבל הגה"צ ר' שמחה זיסל זיו מקלם זצ"ל הסביר

לעשות ככל העולה על רוחם, ואע"פ כן - המסגרת לא תוכל להשתנות. אמנם הקב"ה הגביל את עצמו להנהיג את עולמו לפי מעשי בני אדם, אבל עד כדי כך אין לבני האדם שליטה, לפרוץ את המסגרת. בסופו של דבר מוכרח להגיע שופרו של משיח. לא "יעזור" אם יהיו בעולם רשעים גדולים ועצומים, ו"בלי עין הרע" היו רבים כאלו, פרעה והמן והרשע הגרמני ימ"ש ועוד אחרים, הם לא יצליחו לפרוץ את המסגרת שה' קבע. ה' התחיל את המסגרת בקול שופר, ויסיים אותה בקול שופרו של משיח, וכל רשעי ארץ לא יוכלו לשנות זאת, למרות כל ה"תרועות" שהם עושים באמצע. יתר על כן: גם מעשי הרשעים הנעשים נגד רצון ה', מביאים בסופו של דבר לקידוש השם. אדם יכול לקדש שם שמים ע"י שהוא מתנהג כפי שצריך להתנהג, אם הוא יהודי - בתרי"ג מצוות, ואם גוי - בשבע מצוות, וזהו האופן היחיד שמותר לקדש על ידו שם שמים, אבל אדם יכול גם לקדש שם שמים ע"י שיפעל נגד רצון ה' ויקבל את העונש המגיע לו. גם זה גורם לקידוש שם שמים, לראות שהעוברים על רצונו נענשים על כך בסופו של דבר (ע"י רש"י ויקרא י, ג). פרעה גרם הרבה מאד קידוש השם. איך? הביא על עצמו עשר מכות ואח"כ את קריעת ים סוף, שגרמו הרבה קידוש השם בעולם. בכל שנה אנו חוגגים את חג הפסח שבעה ימים, וגם בכל ימות השנה אנו מזכירים את יציאת מצרים ביום ובלילה, וגם זהו קידוש השם גדול שנגרם כתוצאה ממעשיו הרעים של פרעה. כמו כן המן גזר עלינו מה שגזר, ובעצם גרם לכך שישאל חזרו וקבלו עליהם את התורה באהבה, מה שלא היה אפילו במעמד הר סיני (ע"י שבת פח, א ורש"י שם). גם הרשע גורם א"כ בדרכו הרעה קידוש השם בעולם. הוא אינו רוצה ואינו מתכוין לכך, אבל בעל כרחו, זה מה שהוא גורם.

לא רק עצם העונש שבא על הרשע גורם לקידוש שם שמים, אלא גם דקדוק הדין שבו גורם לקידוש שם שמים. משה רבנו אומר בשירת האזינו: "אֲשַׁפֵּיר חֲצִי מִדָּם וְחֲרַפְי תֹאכַל בָּשָׂר, מִדָּם חָלַל וּשְׂבִיחַ מֵרֹאשׁ פְּרֻעוֹת אוֹיֵב" (דברים לב, מב). מה פירוש "מראש פרעות אויב"? מסביר רש"י: כשהקב"ה יבוא חשבון עם אומות העולם, החשבון יהיה מראשית הפרצות שפרצו בישראל. כלומר, ה' יבוא איתם משפט על כל דבר ודבר שעשו לנו. "כי את כל מעשה האלקים יבא במשפט" (קהלת יב, יד), אפילו הקטן ביותר. בדיני בשר ודם יש "קים ליה בדרבה מיניה". בדיני שמים אין "קים ליה בדרבה מיניה". הכל בא בחשבון. ואז מה יקרה? - "הַךְ נִינּוּ גוֹיִם עִמּוֹ כִּי דָם עֲבָדוּ יְקוּם!" (דברים לב, מג) "שִׁבְחוּ עִמְמִיא... " (אינוקלוס). הגוים יתחילו לרנן ולשבח את הקב"ה על הדין

לעשות זאת, אם היה יכול לברר שהחשד אינו נכון אז ודאי טוב, ואפילו אם החשד כן היה נכון, היה יושב כמה שנים בבית הסהר וכבר מזמן היה משתחרר ויוצא משם, אבל הבושה אכלה אותו. הוא לא היה מסוגל לסבול את הבושה. אם כזה הוא כח הבושה בעולם הזה, על אחת כמה וכמה בעולם הבא, שם מכלה הבושה את הנפש הרבה יותר. ושם אי אפשר עוד להתאבד. שם הבושה היא נצחית, ללא אפשרות להפטר ממנה. זהו עונש נורא לגרמנים ולכל שאר הרשעים, יותר מאשר מיתה כאן בעולם הזה.

בכלל, הרי איננו מתפללים בר"ה על אף אחד שימות. אנו מתפללים רק: "וידע כל פעול כי אתה פעלתו, ויבין כל יצור כי אתה יצרתו". שכל שונאי ישראל יכירו ש"ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה", זה כל מה שאנו מבקשים. שנראה את האחדות הגדולה, שהכל מתאים, ההנהגה של מידת החסד וההנהגה של מידת הדין, הבריאה מצד אחד והתורה מצד שני, הרי הקב"ה "אסתכל באוריתא וברא עלמא" (שמות קסא, ב), העולם מתאים לתורה והתורה מתאימה לעולם, הכל מגיע לשלמות אחת של אחדות. כשנראה זאת, ממילא נתמלא באהבה ובראה, אהבה מצד שנשאף להכיר את טוב ה', ויראה מצד התבטלות כלפי כבוד ה' שיתגלה לנו באופן ברור יותר, וממילא יהיה לנו צמאון חזק לתורה, נרצה עוד ועוד ללמוד, נכיר את מעלת החכמים והנביאים שהיו במדרגות עליונות בעולם, כל שכן האבות הקדושים ומשה רבנו. מה נקבל מזה? נקבל מזה מצד אחד גאווה, שאנו ממשיכים את דרכם של האבות ושל משה ושל שאר הגדולים, ומצד שני ענוה, לדעת מי הם ומי אנחנו, איפה אנו לעומת האבות ולעומת שאר גדולי עולם, איפה אנו לעומת הרמב"ם ואיפה אנו לעומת החזון איש, מה אנו, מה חיינו. זה מה שהשופר אומר לנו, שלקראת המטרה הזאת אנו צועדים, ואת המטרה הזאת איש לא יוכל לבטל. ה' נתן בחירה לרשעי עולם, אבל ה' יודע איך להוציא גם ממחשבת הרשעים את הגאולה השלמה במהרה בימינו. איננו יודעים איך, אבל אנו יודעים שזה מה שיהיה. כל רשעי ארץ לא יוכלו לשנות זאת. אם פרעה היה משלח את ישראל תיכף כשמשה היה בא אליו, אולי היה זוכה לעוה"ב, אבל לנו לא היה חג פסח, או שהיה חג פסח אבל בלי לספר כל כך הרבה על הנסים שהיו. ע"י זה שפרעה לא שלח את ישראל, יש לנו את כל הנסים שהיו, וע"י שהמן גזר מה שגזר יש לנו את פורים. לעתיד לבוא נראה, שכל הרשעים האלה לא הצליחו לעשות דבר. מבחינה זו אנו "מכחישי השואה", ששה מליון יהודים לא מתו, הם רק עברו לעוה"ב, הם חיים וקיימים, מי שמתו באמת אלו

אחרת. הוא הסביר, שכשיבוא המשיח, יתברר שכל הצרות שהיו לנו היו רק חלום! כמו אדם שקבל מכות קשות, והנה הוא מתעורר בבוקר ורואה שהוא תחת השמיכה, וכל המכות שקבל לא היו אלא חלום. כך בביאת משיח במהרה בימינו, נראה שכל הגלות הארוכה וכל השואה וכל מה שהיה - היה רק חלום. חלמנו שהיה לנו רע, כשבעצם כל הדברים הקשים שנעשו לנו היו חסדים גדולים ועצומים מאתו ית'. זהו מעין מה שהסברנו, שכל הצרות יהפכו למפרע לששון ולשמחה.

העונש הקשה ביותר לרשעים - הבושה במעשיהם!

אנו מתפללים: "אבינו מלכנו, נקום לעינינו נקמת דם עבדיך השפוף". מהי הנקמה שאנו מבקשים כאן מה? האם מבקשים אנו שימותו ששה מליון גרמנים? או ששים מליון גרמנים? אמר מו"ר הג"ר חיים שמואלביץ זצ"ל: לא זאת הנקמה שאנו מבקשים. הנקמה שאנו מבקשים היא, שכל אותם רשעים שחשבו לעקור את עם ישראל, בין ע"י מסיון, ובין ע"י חרב, יכירו בגודל טעותם, ויכלמו ויבושו במה שעשו. שיגיעו להכרה שהתורה אמת, ועם ישראל הוא אמת, ועם ישראל ימשיך להתקיים, והתורה תמשיך לפרוח, והם ואמונתם - שוא והבל. זהו העונש האמיתי לאותם רשעים, הבושה על מה שעשו.

בצעירותי לא הבנתי את הדברים האלו. האם רק זה הוא העונש שמגיע לרשעים על כל מה שעשו לנו?! בוש?!... - אבל היום אני מבין זאת יותר. בוש הוא עונש נורא! לפעמים אף יותר ממוות. וגם אם בעוה"ז הבושה אינה נוראה כל כך, מתבישים לרגע ואח"כ מתגברים על הבושה, אבל בעוה"ב הבושה היא נצחית, היא אינה עוברת, היא אוכלת ואוכלת עד הסוף. ככל שיכירו שם הרשעים יותר ויותר את האמת, וככל שיראו שם יותר את כבודם של ישראל ואת שכרם של הצדיקים, בפרט של אותם צדיקים שאָבְדו מן העוה"ז, את הפאר והכבוד שנחלים בעוה"ב, הבושה תלהט בתוכם יותר ויותר. זוהי האש האמיתית של הגיהנם, הבושה שאוכלת את הרשע על מה שעשה, וזוהי הנקמה שאנו מבקשים בתפלת "אבינו מלכנו, נקום לעינינו נקמת דם עבדיך השפוף".

היה פעם יהודי, בעל בית הגון, שומר תורה ומצוות, שהיה מתפלל בשבתות בישיבת קול תורה. יום אחד נפל עליו חשד שהוא מעורב בשערוריה כספית כלשהי. לאחר זמן לא רב, באחת השבתות, הלך לביתו בין שחרית למוסף ואבד עצמו שם לדעת, ר"ל, בגלל הבושה הנוראה. אמנם לא היה צריך

שאינו הולך בדרכו של יצחק אביו, לא תעזור זכות עקדת יצחק, כי הוא נטש את דרכם של אברהם ויצחק. לנו, אם נמשיך את דרכו של יצחק, תעזור זכות עקדת יצחק, אם נעורר ונחזק בתוכנו את כחו של יצחק בעת שמיעת קול השופר המזכיר לנו את העקדה.

הפסוק אומר: "וזכרתי את בריתי יעקוב, ואף את בריתי יצחק, ואף את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר" (ויקרא כו, מב). נאמרה כאן זכירה באברהם [ואף את בריתי אברהם אזכר], נאמרה זכירה ביעקב [וזכרתי את בריתי יעקוב], ואילו ביצחק לא נאמרה זכירה. מדוע לא נאמרה זכירה גם ביצחק? מביא רש"י מחז"ל: "אפרו של יצחק נראה לפני צבור ומונח על המזבח" (ויקרא לו, ה), ודבר המונח כנגד העינים אינו טעון זכירה, שהרי הוא נראה ועומד.

וקשה: מה פירוש "אפרו של יצחק צבור ומונח על גבי המזבח"? והרי יצחק כלל לא נשרף, רק האיל שנשחט תחתיו נשרף! כנראה שכוונת חז"ל היא, שהלב של יצחק בכל זאת נשרף. הוא הסכים להשחט ולהשרף על המזבח, והסכמת הלב הזו חשובה כאילו נשרף בפועל.

כפי שאמרנו, אפר גשמי של יצחק לא מונח על המזבח, שכן יצחק מעולם לא נשרף. אבל ישנם מקומות ששם כן מונח אפרו של יצחק באופן גשמי ממש. אפרו של יצחק מונח באושביץ, אפרו של יצחק מונח במיידאנק, ובכל שאר המקומות שיהודים נרצחו בהם על קידוש השם. גם אלו הם "אפרו של יצחק" שצבור ומונח על גבי המזבח לפני ה', ואנו מבקשים מה' שיזכור לנו לטובה את כל הממשיכים בדרכו של יצחק, ויצוה על הפסקת הפיגועים ושאר כל הרציחות שרוצחים בנו, יביא לנו גאולה שלמה, שנה טובה ומתוקה, כפי שאמרנו, לא רק בלי פיגועים ובלי צרות אחרות, אלא מתוקה ע"י שדבקים בתורה ובקב"ה, שזוהי מתיקות החיים האמיתית.

יהי רצון שה' יחתום אותנו ואת כל בית ישראל לשנה טובה ומתוקה, לחיים טובים וארוכים, אמן!

הגרמנים ימ"ש ושאר עוזריהם. היהודים לא מתו, היהודים חיים וקיימים אלא שעברו לעולם יותר טוב. לזה רומז לנו קול השופר.

גם צורת התקיעה בשופר מרמזת לזה. פשוטה לפניך ופשוטה לאחריה, וביניהן שברים ותרועות, "גנוחי גנח" ו"לולי יליל". פשוטה לפניך - מרמזת על מלכות שמים השלמה שהיתה קודם הבריאה. לאחר הופעה זו של מלכות שמים השלמה, ישנם הרבה מיני "גנוחי גנח וילולי יליל". בתולדות העולם - אדם הראשון אוכל מעץ הדעת, דור המבול ועוד, ובתולדות עם ישראל אחרי מעמד הר סיני - מעשה העגל, מעשה המרגלים ושאר תרועות ושברים, עד חורבן הבית ועד לשואה האחרונה. אבל לאחר ה"גנוחי גנח" וה"לולי יליל" מגיעה שוב "פשוטה לאחריה" - בסופו של דבר תבוא גאולה לישראל ולעולם כולו.

הזכרת זכות עקדת יצחק בר"ה - לעצמנו!

אנו מזכירים ע"י התקיעה בשופר את זכות העקדה, רוצים שה' יזכור לנו את זכות יצחק אביו שנעקד על גב המזבח. מה פירוש הדבר, שצריך להזכיר לה' את עקדת יצחק ע"י קול השופר? הרי אנו אומרים בברכת זכרונות: "כי זוכר כל הנשכחות אתה הוא מעולם ואין שכחה לפני כסא כבודך". הקב"ה זוכר אפוא את העקדה גם בלי שנזכיר לו אותה. עוד קשה, מה שאנו מבקשים בברכת זכרונות: "ועקדת יצחק לזרעו [של יעקב] היום [ברחמים] תזכור" - מה פירוש "היום" תזכור? הרי הקב"ה זוכר זאת בכל רגע ורגע, כי "אין שכחה לפני כסא כבודך", וא"כ מה פירוש "היום" תזכור?

נראה שהפירוש הוא, שצריך להזכיר לנו את עקדת יצחק. מה יעזור להזכיר לנו את עקדת יצחק? הרי הקב"ה הוא שחותם את גזר דינו לפי מעשינו, ומה משנה אפוא אם נזכור את עקדת יצחק או לא? נראה לומר, שע"י שנזכור את עקדת יצחק, נתעורר ללכת בדרכו של יצחק, נקבל עלינו עול מלכות שמים כמו שיצחק קיבל כששכב על המזבח, גמר עם כל חשבונות העוה"ז - אמנם פשוט שיצחק אבינו גם כשהוא אינו על המזבח כל חשבונותיו הם רוחניים, אבל אפילו חשבונות רוחניים כבר אין לו, רק חשבון אחד, לעשות רצון אביו שבשמים. ה' רצה שיעקד, אז הוא מוכן להעקד. גם אנו נשתדל א"כ להדמות לו בזה, להשלים את לפנו שיהיה כמו הלב של יצחק אבינו, שיהיה כולו קודש לעבודת ה', ממילא ע"י זה שאנו מעוררים בתוכנו את הכח של יצחק אבינו, גם הקב"ה מתחשב בזה, וזוהי גופא זכות עקדת יצחק שאנו רוצים לעורר היום. לעשו